

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ MARIJAMPOLĖS PATAISOS NAMUS

2021-07-13 Nr. 4D-2021/1-856
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2021 m. birželio 28 d. gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Marijampolės pataisos namų (toliau vadinama ir – Marijampolės PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo) pateikiant raštus (sprendimus), kuriuose netinkamai nurodyta šių raštų (sprendimų) apskundimo tvarka (toliau vadinama – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodyta: „Kreipiuosi į Jūsų įstaigą dėl Marijampolės PN [...] vadovybės atliekamų veiksmų klaidinančiai nurodant apskundimo tvarka [...] ant išduotų atsakymų į mano prašymus“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo išsiaiškinti, dėl kokių priežasčių Marijampolės PN pateiktuose raštuose (sprendimuose) į jo prašymus yra netinkamai nurodyta Marijampolės PN pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimo tvarka.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

4. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAI):

4.1. *3 straipsnis. Viešojo administravimo principai*

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 8) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų teisės aktų nustatyta, tikslų; 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...]“;

4.2. *10 straipsnis. Administracinių sprendimų priėmimas*

„5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta:

[...] 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą

nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; [...].“

5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

183 straipsnis. Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas

„1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. 3. Kalėjimų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.“

Tyrimui reikšminga Lietuvos Respublikos teismų praktika

6. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT) yra išaiškinęs,

6.1. „[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.) (2012-03-01 nutartis administracinėje byloje Nr. A502-1605/2012)“;

6.2. „Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas, jog individualiame administraciniame akte turi būti nurodyta akto apskundimo tvarka, nustato pareigą individualų administracinį aktą priimančiam viešojo administravimo subjektui sprendime nurodyti tokius duomenis, iš kurių be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku, kokiai institucijai (institucijos pavadinimas, adresas) ir per kokį terminą (nurodant ar terminas skaičiuojamas nuo sprendimo priėmimo, ar nuo individualaus akto gavimo dienos) gali būti paduotas skundas. Administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas tinkamai nesiderina su geru viešuoju

administravimu bei Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, gali suvaržyti asmens teisę kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją ar teismą. Apskundimo tvarkos individualiame administraciniame akte nenurodymas (neišaiškinimas) gali būti laikomas priežastimi, objektyviai sukliudžiusiai pareiškėjui kreiptis į teismą laiku (žr., pavyzdžiui, 2012 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS520-592/2012; 2012 m. rugsėjo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS492-440/2012; 2013 m. rugsėjo 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS858-753/2013; 2015 m. balandžio 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eAS-587-438/2015)“;

6.3. „Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – ir BVK) 183 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. Kalėjų departamento direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui (BVK 183 str. 3 d.). Taigi specialusis įstatymas, reguliuojantis bausmių vykdymo ir atlikimo tvarką, sąlygas ir principus – BVK, nustato privalomą tvarką bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų bei sprendimų išankstiniam nagrinėjimui ne teismo tvarka (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. rugsėjo 23 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS143-652/2014, 2017 m. gegužės 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS-435-756/2017 ir kt.).“

Tyrimo išvados

7. Iš Skundo turinio ir pridedamų dokumentų turinio nustatyta, kad Pareiškėjas skundžiasi dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų (neveikimo) pateikiant raštus (sprendimus), kuriuose netinkamai nurodyta šių raštų (sprendimų) apskundimo tvarka.

8. Pagal teisinį reglamentavimą bei teismų praktiką, nagrinėjant pareiškėjų skundus (prašymus), Marijampolės PN, kaip viešojo administravimo subjektas, privalo laikytis atsakingo valdymo principo ir kitų iš jo išplaukiančių principų. VAI nuostatos įtvirtina imperatyvią taisyklę, pagal kurią asmuo, besikreipiantis į viešojo administravimo subjektą su skundais ir (ar) prašymais), turi teisę apskūsti šio subjekto priimtą administracinį sprendimą arba veiksma (neveikimą), taip pat viešojo administravimo subjekto vilkinimą atlikti jo kompetencijai priskirtus veiksmus. Taigi viešojo administravimo subjekto sprendime, be kita ko, turi būti aiškiai nurodyta sprendimo apskundimo tvarka (šios pažymos 4.1–4.2 ir 6.1–6.2 punktai).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad bausmių vykdymo institucijų įstaigų ir pareigūnų veiksmų bei sprendimų, taip pat Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – Kalėjų departamentas arba KD), kaip išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, pareigūnų veiksmų bei sprendimų apskundimo tvarka yra nustatyta specialiu įstatymu – BVK (šios pažymos 6.3 punktas).

Pagal BVK 183 straipsnio nuostatas, laisvės atėmimo bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui, bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjų departamento direktoriui, o KD direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui (šios pažymos 5 punktas).

9. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas kreipėsi į Marijampolės PN pareigūnus su įvairaus pobūdžio prašymais.

Įvertinus Marijampolės PN pareigūnų (Marijampolės PN 2-ojo Saugumo valdymo skyriaus viršininko bei Marijampolės PN direktoriaus pavaduotojo) pateiktus raštus (sprendimus) į Pareiškėjo

prašymus nustatyta, kad tiek Marijampolės PN 2-ojo Saugumo valdymo skyriaus viršininko, tiek Marijampolės PN direktoriaus pavaduotojo pateiktuose raštuose (sprendimuose) yra teisingai nurodyta šių raštų (sprendimų) apskundimo tvarka, t. y. teisingai nurodyta, kad, vadovaujantis BVK 183 straipsnio 1 dalies nuostatomis, raštai (sprendimai) per vieną mėnesį gali būti skundžiami Marijampolės PN direktoriui.

10. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta pirmiau, nėra pagrindo priėti prie išvados, kad Marijampolės PN, kaip viešojo administravimo institucija, netinkamai nurodė Pareiškėjui pateiktų raštų (sprendimų) apskundimo tvarką, todėl Pareiškėjo Skundas atmetinas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

11. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundą dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų (neveikimo) pateikiant raštus (sprendimus), kuriuose netinkamai nurodyta šių raštų (sprendimų) apskundimo tvarka, atmesti.

Seimo kontrolierių Augustiną Normantą pavaduojanti
Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė